

Η Συνάντηση Πανεπιστημιακών Δασκάλων για το Σ/Ν «Ρυθμίσεις για την ανώτατη εκπαίδευση, την έρευνα και άλλες διατάξεις»

Μετά από δύο και πλέον χρόνια αναμονής και τρομακτικές παλινωδίες, κατατέθηκε το πρώτο σχετικά ολοκληρωμένο νομοσχέδιο της κυβέρνησης για την Ανώτατη Εκπαίδευση. Το νομοσχέδιο αυτό έρχεται για ψήφιση μες το κατακαλόκαιρο κατά την πάγια πρακτική των κυβερνήσεων που θέλουν να αποφύγουν τη συζήτηση με την ακαδημαϊκή κοινότητα και την κοινωνία.

Το νομοσχέδιο κινείται σε αντίθετη κατεύθυνση από τις διατυπωμένες θέσεις και διεκδικήσεις του αγωνιζόμενου Πανεπιστημιακού κινήματος: βρίσκεται στη λογική της εμπορευματοποίησης – ιδιωτικοποίησης που συνοδεύεται από την πάγια υποχρηματοδότηση, αφήνει άθικτη τη λογική του νόμου Διαμαντοπούλου στα ζητήματα διοίκησης και όχι μόνο, θεσμοθετεί τα δίδακτρα και υιοθετεί ανεπιφύλακτα το μοντέλο των τριών κύκλων σπουδών της Μπολόνια. Το μοντέλο του (καθόλου) νέου πανεπιστημίου περιλαμβάνει έναν πρώτο κύκλο σπουδών άνευ διδασκτρών (αλλά όχι δωρεάν επί της ουσίας), ένα δεύτερο, επί πληρωμή, κύκλο σπουδών («μεταπτυχιακές σπουδές») κι έναν τρίτο (εκπόνηση διδακτορικής διατριβής), πρακτικά μόνο μέσα από χρηματοδοτούμενη έρευνα. Το νέο πανεπιστήμιο που θα συντηρείται όλο και περισσότερο από την παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης (φυσικά με τέλη ή δίδακτρα) χρειάζεται και νέα πεδία «δράσης»: Κέντρα Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης που θα παρέχουν προγράμματα επί πληρωμή, δημιουργία παραρτημάτων (επιχείρηση franchise δηλαδή...) σε άλλες χώρες, κλπ.

Ενδεικτικά είναι και τα εξής:

- «Με απόφαση του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, μπορεί να οργανώνονται στα Α.Ε.Ι. διετή προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για αποφοίτους των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑ.Λ.), τα οποία θα παρέχουν σχετικά διπλώματα επιπέδου 5 του Εθνικού και Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων» (άρθρο 1).
- Αποστολή των ΑΕΙ, μεταξύ άλλων, είναι: «Να συμβάλουν στη δια βίου μάθηση με σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας» (άρθρο 4).
- Η Σύγκλητος μεταξύ άλλων: (i) «Αποφασίζει την ίδρυση Κέντρου Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης», (ii) «Αποφασίζει τη διοργάνωση, συνολικά ή εν μέρει, προγραμμάτων πρώτου κύκλου σπουδών σε ξένη γλώσσα σε συνεργασία με το Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος» (άρθρο 13).
- Το Κέντρο Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης (Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ.), που ιδρύεται μετά από απόφαση της Συγκλήτου απονέμει πιστοποιητικά μη τυπικής εκπαίδευσης. Οι πόροι του Κέντρου περιλαμβάνουν: (i) Χρηματοδοτήσεις από επιχειρησιακά ή άλλα προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, (ii) χρηματοδοτήσεις από φορείς του δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα και από την Ευρωπαϊκή Ένωση και άλλους διεθνείς οργανισμούς, (iii) έσοδα από εκπαιδευομένους, (iv) έσοδα από την ανάπτυξη, παραγωγή και αξιοποίηση εκπαιδευτικού και άλλου υλικού, από την εκπόνηση μελετών, από την παροχή υπηρεσιών και από την εκτέλεση επιμορφωτικών έργων που αφορούν στη δια βίου μάθηση (άρθρο 48).
- Θεσμοθετούνται επίσημα τα δίδακτρα, με τη μορφή τελών φοίτησης στα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών, το ύψος και η έκταση των οποίων μπορεί εύκολα να μεταβληθεί (άρθρα 32, 37 και 51). Το σημείο αυτό αξίζει μια πιο αναλυτικής αναφοράς.

Καταρχάς, αποτελεί πρόκληση το γεγονός ότι η απαλλαγή από τα τέλη φοίτησης αφορά φοιτητές «...των οποίων το ατομικό, εφόσον διαθέτουν ίδιο εισόδημα, και το οικογενειακό διαθέσιμο ισοδύναμο εισόδημα δεν υπερβαίνουν αυτοτελώς το 70% του εθνικού διάμεσου διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος...». Κάνοντας τις πράξεις, το δικαίωμα αυτό αφορά όσους έχουν ατομικό εισόδημα 440 ευρώ περίπου το μήνα ή οικογενειακό, για τετραμελή οικογένεια με δύο προστατευόμενα τέκνα, περίπου 900 ευρώ το μήνα! Δεύτερον, αποκρύβεται επιμελώς ότι επί της ουσίας δεν πρόκειται για μεταπτυχιακές σπουδές (σε κάθε περίπτωση η Εκπαίδευση πρέπει να είναι δημόσιο αγαθό σε όλες τις βαθμίδες της), αλλά για μια μαζική βαθμίδα εκπαίδευσης που οδηγεί σε κάποιου τύπου επαγγελματική διέξοδο. Βαφτίζεται ωστόσο «μεταπτυχιακή» για να υποτεθεί ότι το Κράτος έκανε το καθήκον του και συνεπώς είναι λογικό να πληρώσει κάποιος για το «κάτι παραπάνω».

Ως προς το μοντέλο διοίκησης, το πάγιο αίτημα του προοδευτικού πανεπιστημιακού κινήματος για συμμετοχική δημοκρατία μετασχηματίστηκε σε ... προσηματική δημοκρατία. Υπάρχει πλήρης απουσία της φοιτητικής συμμετοχής στις εκλογές των μονοπρόσωπων Οργάνων και μια μικρή συμμετοχή όλου του λοιπού επιστημονικού, εργαστηριακού και διοικητικού προσωπικού. Επιπλέον, τα συλλογικά όργανα διοίκησης συντίθενται στη συντριπτική τους πλειοψηφία από τα μονοπρόσωπα, με ουσιαστικά άνευ πρακτικής βαρύτητας συμμετοχή φοιτητών και λοιπού προσωπικού. Το Σ/Ν με χρήση «φύλλων συκής», εμποδώνει αυτό που ο Ν. 4009/2011 είχε εισάγει, δηλαδή ένα σχεδόν καθ' ολοκληρίαν καθηγητοκεντρικό σύστημα διοίκησης. Αξίζει δε να σημειωθεί ότι στο Σ/Ν του 2015, οι φοιτητές συμμετείχαν στις εκλογές των μονοπρόσωπων Οργάνων με σ.β. 0,7 (ο οποίος σταθμιζόταν περαιτέρω με βάση το ποσοστό συμμετοχής), τα μέλη ΔΕΠ με σ.β. 1 και το λοιπό προσωπικό με σ.β. 0,2. Δηλ. είχαν περίπου μια βαρύτητα στο αποτέλεσμα της τάξης του 37% (με καθολική συμμετοχή). Επίσης, υπήρχε μια αυξημένη συμμετοχή στα Όργανα. Για παράδειγμα, στη Σύγκλητο οι προπτυχιακοί είχαν έναν εκπρόσωπο από κάθε Σχολή και οι μεταπτυχιακοί δύο εκπροσώπους. Λαμβάνοντας υπόψη το συνολικό αριθμό μελών της Συγκλήτου (31 ή 41 ανάλογα με τις Σχολές), το ποσοστό των φοιτητών περίπου το 30% των μελών.

Επιπλέον, επισημοποιείται η δέσμευση των αποθεματικών των πανεπιστημίων (μάλιστα το ποσοστό που υποχρεωτικά θα βρίσκεται στην Τράπεζα της Ελλάδος δεν ορίζεται καν) μιας που υποτάσσονται στον νέο «εθνικό στόχο»: την παραγωγή πλεονασμάτων πάσει θυσία. Ακόμη, εισάγεται και επεκτείνεται μια δαιδαλώδης γραφειοκρατική διαδικασία για προμήθειες και υπηρεσίες, η οποία έχει ένα και μόνο σκοπό: να εμπεδωθεί το αίσθημα της αναποτελεσματικότητας του δημόσιου τομέα (και μάλιστα στο όνομα της διαφάνειας), ωθώντας έτσι στην αναζήτηση λύσεων τύπου Νομικών Προσώπων Ιδιωτικού Δικαίου, με ακόμη μικρότερο έλεγχο και λογοδοσία στην ακαδημαϊκή κοινότητα. Και βέβαια δεν λείπουν κάποια «δωράκια», όπως η διαγραφή των οφειλών ορισμένων «μπαταχτσήδων» συναδέλφων που ασκούσαν ελευθέριο επάγγελμα και δεν απέδιδαν τη σχετική παρακράτηση στους ΕΛΚΕ των Ιδρυμάτων τους. Με μια ρύθμιση που εξυπηρετεί κυνικά φαινόμενα διαπλοκής και αποτελεί δείγμα γραφής αήθους συμπεριφοράς, οι οφειλές υπόκεινται σε περαίωση καταβάλλοντας για τη συντέλεσή της το 20% της συνολικής οφειλής επί του καθαρού εισοδήματος. Πρόκειται για διαγραφή χρέους σε ποσοστό ίσως και άνω του 90%, με δεδομένο ότι η αρχικά βεβαιωμένη οφειλή αφορούσε στο ακαθάριστο εισόδημα από την άσκηση ελευθέρου επαγγέλματος, ενώ η περαίωση υπολογίζεται επί του καθαρού εισοδήματος!

Παρ' όλα αυτά, από την πλειοψηφία της ΠΟΣΔΕΠ («γιατροί», ΚΙΠΑΝ, ΑΡΜΕ, «ανεξάρτητοι-ΑΠΘ» κ.ά.) αλλά και από διοικήσεις Πανεπιστημίων, ασκείται κριτική και πίεση για απόσυρση του νομοσχεδίου. Αποδεχόμενοι πλήρως το νεοφιλελεύθερο πλαίσιο των νόμων Διαμαντοπούλου-Αρβανιτόπουλου και του παρόντος νομοσχεδίου, η κριτική που διατυπώνουν είναι: η επαναφορά του ασύλου θεσμοθετεί την ανομία, η (έστω και μικρή) συμμετοχή των λοιπών εργαζομένων στην εκλογή μονοπρόσωπων οργάνων επαναφέρει τον Ν 1268/82, η παρουσία φοιτητών σε όργανα διοίκησης επαναφέρει τον κομματισμό και την συναλλαγή, η προσπάθεια περιορισμού των διδασκτρων καταλύει το αυτοδιοίκητο των πανεπιστημίων, δυσχεράνει την λειτουργία των μεταπτυχιακών προγραμμάτων και στερεί αμοιβές από τους συναδέλφους!! Διεκδικώντας μόνο δικαστικά την επαναφορά των μισθών μας στα προ του 2012 επίπεδα, βάσει της απόφασης του ΣτΕ, καταπίνουν το δηλητηριώδες τυράκι των πρόσθετων αμοιβών από τα Π.Μ.Σ., βάζοντάς μας απέναντι από την υπόλοιπη κοινωνία και θέτοντας σε κίνδυνο τις όποιες μισθολογικές διεκδικήσεις (ας μην ξεχνάμε ότι παλαιότερη απόφαση του ΣτΕ ανέφερε ότι έχουμε δυνατότητα πρόσθετων αμοιβών, άρα οι ως τώρα περικοπές στους μισθούς δεν μπορούν να χαρακτηρίσουν «δραματικές»).

Το σχέδιο νόμου που κατατέθηκε χαλαρώνει κάπως τη θηλιά του νόμου Διαμαντοπούλου-Αρβανιτόπουλου σε ορισμένα ακραία σημεία:

- (α) Επαναθεσμοθετεί το Πανεπιστημιακό Άσυλο.
- (β) Διευρύνει τη σύνθεση της Συγκλήτου, με συμμετοχή σε αυτήν των Προέδρων όλων των Τμημάτων του ΑΕΙ.
- (γ) Καθορίζει την εκλογή Πρύτανη αποκλειστικά από καθηγητή του Ιδρύματος.
- (δ) Απαιτεί εκλογή των Αντιπρυτάνεων.
- (ε) Επαναφέρει το Πρυτανικό Συμβούλιο.

Εκεί βρίσκεται και η παγίδα για το αριστερό πανεπιστημιακό κίνημα. Να συγκρίνει, δηλαδή, το «κακό» με το «χειρότερο», ξεχνώντας πόσο μακριά, βρίσκεται το παρόν σχέδιο νόμου από τις πάγιες διεκδικήσεις της αριστεράς για ένα Δημόσιο Πανεπιστήμιο που θα βρίσκεται στον πυρήνα της προσπάθειας για την παραγωγική και κοινωνική αναγέννηση της χώρας.

Το υπό ψήφιση νομοσχέδιο προσαρμόζεται και προσχωρεί σε όλα τα βασικά κελεύσματα του φιλελευθερισμού στα πανεπιστήμια. Αυτή δεν μπορεί να είναι η απάντηση στον οικονομικό στραγγαλισμό των Ιδρυμάτων (οι δαπάνες για τα ΑΕΙ βρίσκονται σήμερα στο 1/3 περίπου αυτών πριν την κρίση) και των Πανεπιστημιακών (οι μισθοί έχουν υποστεί περικοπές κοντά στο 40%). Και σίγουρα δεν αποτελεί απάντηση στην ελαστικοποίηση των μορφών εργασίας και στην έλλειψη δημοκρατίας στη διοίκηση και στην καθημερινή ζωή.

Ο κοινός αγώνας των συλλόγων Μελών ΔΕΠ με όλους τους συλλόγους των εργαζομένων και τους φοιτητές ενάντια στο επιχειρηματικό πανεπιστήμιο αποτελεί την μόνη λύση και αναγκαία διέξοδο.

11.07.2017